

EL LLENGUATGE

La casa del Lleó

Del substantiu *casa* hem obtingut, tal com és ben normal d'esperar d'un mot de significat tan elemental, una sèrie nombrosa de derivats, entre ells el nom *casella*, amb el mateix valor del qual pot usar-se també el mot primitiu. És sabut que en lloc de *casella* s'ha introduït en el nostre llenguatge col·loquial el castellanisme «casilla», que cap raó no ens ha d'induir a admetre. Però potser ja no ho es tant —o, si més no, no s'hi pensa i per tant no es té en compte— que el verb que al seu torn s'ha obtingut del derivat correcte de *casa* ha d'ésser *encasellar* i no «encasillar». *Encasellar* significa, és clar, posar o distribuir en caselles, i és sobretot usat en sentit figurat. De fet, ni el Diccionari Fabra ni la Gran Enciclopèdia no recullen aquest ús, però no sembla pas que hom hi pugui formular cap objecció.

Com hem dit, amb el mateix valor que el derivat *casella* es pot fer servir el mot primitiu *casa*. El Diccionari Fabra indica, com a exemples d'aquest valor especialitzat d'aquest mot, les frases *Les seixanta-quatre cases d'un tauler d'escacs* i *Les dotze cases del zodíac, del cel, del Sol*. Això ens permet de parlar, doncs, de la casa del Lleó, de la casa dels Peixos, de la casa de l'Escorpió, etc., per a designar els rectangles en què es considera dividit el Zodíac coneguts amb els noms d'aquests animals. Com que d'aquest fet han derivat diverses fantasies i fabulacions, com és ara les que hom coneix amb el nom d'astrologia —que és ben sabut que no té en compte l'actual inadequació entre els signes del Zodíac i les constel·lacions—, a cops s'esdevé que hom s'aprofita de l'ambivalència d'una expressió com és ara *la casa del Lleó*, que tant pot significar la zona del Zodíac que correspon a la constel·lació d'aquest signe com la residència d'un exemplar —qui sap si personificat— d'aquest animal. Ni hi ha pas res a dir. El llenguatge ha d'estar el servei de la creació literària i és natural que el fabulista o el fabulador tregui partit de totes les possibilitats que li ofereix. Però en lloc de dir *la casa del Lleó diem a casa del Lleó* o bé *a cal Lleó* l'ambivalència tan suggestiva ja desapareix del tot, perquè aquestes dues darreres expressions només tenen el segon dels dos significats indicats. I, molt especialment, cal evitar, com algú ha tingut la temptació de fer, de dir *a cal Lleó*, volent designar, pressisament, la casa que correspon a la constel·lació del Lleó.